సత్యాన్వేషులు

రంగడు అదివర కెన్నడూ బస్తీ మొహం ఎరుగడు.

"ఏం రోడ్లు! ఏం జనం! ఏం మోటారు కార్లు! ఏం జట్కా బళ్ళు! ఏం మేడలు! నా రంగా, ఏం దుకాణాలు!" అనుకున్నాడు వాడు.

రోడ్డు పక్కన నిలబడి చూస్తుంటే రంగడికి, ఎవరో తన ముందు అంతు లేని, రంగు రంగుల మిఠాయిలు పెద్ద పళ్ళెంలో పెట్టి, "ఏంకావాలో కోరుకో!" అని అడిగినట్టుంది. వాడు జట్కాబళ్ళు తోలేవాళ్ళకేసీ, కిల్లీకొట్టులో కూచున్న వాళ్ళకేసీ వింతగా చూశాడు. అటువంటి పనులలో ఏది తనను చెయ్యనిచ్చినా వాడి కభ్యంతరం లేదు. కాని చెయ్యనివ్వరు. ఆ సంగతి వాడికి తెలుసు.

రంగడు రోడ్డు వెంట నడుస్తూ ప్రతి ఇంటికేసి పరీక్షగా చూడసాగాడు. మంచి అందమైన మేడను చూసి, అందులో పనికి కుదరాలని వాడు నిర్ణయించుకున్నాడు. కొన్ని కొన్ని ఇళ్లు చూస్తే, "ఇటువంటి ఇంట్లో ఉన్నా చాలు!" అనిపించింది వాడికి. ఒకటి రెండు ఇళ్ళలో అడిగి చూశాడు. వాళ్ళు రంగణ్ణి

పెట్టుకోమన్నారు. వాళ్ళతో వా డాట్టే తర్కించలేదు. నిశ్చింతగా వచ్చేశాడు. ఈ పాదున శానా కాయలున్నై.

రోడ్డు పక్కనే ఇళ్ళ నీడ వెంబడి నడుస్తున్న రంగడు అకస్మాత్తుగా ఆగాడు. వాడి ఎదురుగా చాలా అందమైన ఇల్లున్నది బయటి గేటు చాలా పెద్దది. దానికి ఇనుప చువ్వల తలుపులున్నాయి. అవి తెరిస్తే రెండెడ్ల బండి అవలీలగా లోపలికి పోవచ్చు. సామిరంగా, లోపలికి ఏకంగా రోడ్డే ఉంది! రోడ్డు పక్కన భలే అందమైన మొక్కలున్నై. అవి ఏం కాయలు కానేదీ రంగడికి తెలీలేదు గాని, లోపల మేడ, పైనా కిందా కూడా, పెద్ద స్తంభాలు, అంత పెద్ద స్తంభాలు రంగ డెన్నడూ చూడలేదు. గట్టిగా, నున్నగా, ఎండ పడి నిగ నిగ లాడుతున్నై.

ఈ గొప్ప ఇంటిని ఇంకా దగ్గరగా చూడగలందులకై రంగడు రోడ్డు దాటి ఇనపకడ్డీల వాకిలి దగ్గరగా వచ్చి నిలబడ్డాడు. ఒక స్తంభం పక్కగా తీగె ఒకటి ఏకంగా పై అంతస్తుకు పాకిపోతున్నది! దాని నిండా దట్టంగా ఆకులున్నై, పూలేమీ కనపళ్ళేదు.

"ఆ ఆకులన్నీ తమలపాకులైతే – సామిరంగా – !"

ఆ తీగెకేసి ఎంతసేపు చూసినా రంగడికి తనివి తీరలేదు. పై అంతస్తుకు వెళ్ళి ఆ తీగె పట్టుకుని బర్రున క్రిందికి జారాలని రంగడికి ఎంతో అనిపించింది.

"ఏయ్, ఎవరు నువ్వు?"

ఈ ప్రశ్నకే అయితే రంగడు వెనక్కు తిరిగి చూసి ఉండకపోను. ఈ ప్రశ్న వెంబడే "కంయ్, కంయ్" మని ఏదో కుక్క అరిచిన చప్పుడు విని రంగడు వెనక్కు తిరిగాడు. ముందు వాడికి నేలమీద ఒక గోదుమ రంగు కుక్కపిల్ల కనిపించింది. దాని మెడలో ఒక పట్టీ ఉంది. ఆ పట్టీకి తగిలించిన గొలుసు వెంబడే రంగడి చూపులు కుక్క యజమానురాలి చేతిమీదికీ, క్రమంగా ముఖం మీదికి లేచాయి.

ఈ యజమానురాలికి పదహారేళ్ళు ఉండవచ్చు. ఆమె రెండు జడలు వేసుకుంది. జరీ అంచుగల ఎర్ర పట్టు పరికిణీ కట్టుకుని, పలచని తెల్లవోణీ వేసుకున్నది. ఆమె జాకెట్టుకూడా తెల్లనిదేగాని ఎండలో నిగనిగ మెరుస్తున్నది. ఆమె శరీరచ్ఛాయ రంగడి కళ్ళకి పాలరంగులో ఉన్నట్టు తోచింది. ఆమె ముఖాన ఉన్న ముదత రంగణ్ణి భయపెట్టలేదు. వాడామెకేసి చూసి అర్థం లేకుండా నవ్వాడు. ఆ నవ్వు ఆమెకు మరింత కోపం తెప్పించినట్టు కనిపించింది.

"ఏమిటీ ఇకిలిస్తావ్? లోపలికి చూస్తున్నా వెందుకు? ఏం కావాలి నీకు?"

మళ్ళీ కుక్క మొరిగింది. యజమానురాలి నోట ఏ మాట వచ్చినా బలపరచటం తన విధి అని కుక్కపిల్ల భావించినట్టున్నది.

"నౌకరీ" అన్నాడు రంగడు కుక్కపిల్ల కేసి అపేక్షగా చూస్తూ. ఈ ప్రపంచంలో తనకు శత్రువులు వుండవలసిన అగత్యం వాడికి కనిపించలేదు.

"నౌకరీయా? ఏం చేస్తావు?"

"ఏం చెయ్యమంటే అది చేస్తాను."

"మీ యిల్లెక్కడ?"

"మా దీవూరు కాదు. నా కెవరూ లేరు."

"నీ పేరు?"

"రంగడు."

ఆ పిల్ల రంగడికేసి చూస్తూ కొంచెంసేపు ఏదో ఆలోచించింది. రంగడు అకస్మాత్తుగా తన సమస్య అయినట్టూ, దానిని పరిష్కరించే బాధ్యత తనపై పడ్డట్టూ ఆ పిల్ల భావించింది. అంత చిన్నవాడు – రంగడికి పన్నెండేళ్ళు కూడా ఉన్నట్టు కనపడలేదు. నా అన్నవారు లేకుండా పొట్ట చేత్తో పట్టుకు రావటం సరోజినికి చాలా జాలి కలిగించింది.

ఆమె చప్పున తన ఆలోచన ముగించి, "నాన్నగారితో మాట్లాడదాం, లోపలికి రా!" అన్నది కదులుతూ.

కుక్కపిల్ల రంగడి స్థాయిలో మార్పు కనిపెట్టినదానిలా ముందుకువచ్చి ముక్కు లెగరేస్తూ వాడి మడిమలు వాసన చూసింది.

"అమ్మగారూ! ఆ గొలుసు నన్నొకసారి పట్టుకోనివ్వండి."

సరోజినికి రంగడిమీద కలిగిన సదభిప్రాయం ఒక్క దెబ్బన ద్విగుణీకృతమయినట్టయింది. తన చేతిలోని గొలుసు వాడి చేతి కిచ్చి లోపలికి పరుగెత్తింది. ఎండలో మెరిసే ఆమె పరికిణీ అంచుకేసి చూస్తూ రంగడు కుక్కను వెంటబెట్టుకుని లోపలికి వెళ్ళాడు. ఇదంతా వాడి కేదో కలలాగా ఉంది.

2

సరోజిని తండ్రి గోపాలంగారు ఆ వూరి ప్రముఖ వ్యక్తుల్లో ఒకరు. ఆయన వృత్తిచేత ప్లీడరు. కాని ఆయన అసలు వ్యాపకం సత్యాన్వేషణ. గోపాలంగారు పుట్టినది శ్రోత్రియ కుటుంబంలో. ఆయన చాలా చిన్న వయసులోనే గీతా పారాయణ చేశాడు. వేదోక్తమైన కర్మలంటే చాలా అభిమానం

ఉండేది. తాను వేదం చదువుకోనందు కాయన చాలా విచారించాడు. ఎవరైనా మంత్రపుష్పం చదువుతున్నప్పటికీ ఆయనకు పారవశ్యం కలిగేది.

గోపాలంగారు స్కూలు చదువు పూర్తి చేసి కాలేజీచదువుకు రాజమండ్రి వెళ్ళినప్పటి నుంచీ ఆయనలో పెద్ద మార్పు కలిగింది. ఒక్కసారిగా ఆయనకు మన మతాచారాలను గురించి కనువిప్పు కలిగింది. వీరేశలింగంగారి ప్రభావమే దీనికి కారణం. వీరేశలింగంగారి రచనల పఠనమూ, వీరేశలింగంగారి ప్రభావానికి గురియైన వారితో సాంగత్యమూ గోపాలంగారిని పూర్తిగా మార్చివేశాయి. తన బాల్యమంతా పుచ్చిపోయి బూజుపట్టిన జ్ఞానాన్ని ఆరాధించటంలో వ్యర్థమయిందని ఆయన భావించాడు.

ఈ పశ్చాత్తాప కారణంగా ఆయన మరింత ఉద్రేకముతో "సంస్కారం"లో పడ్డాడు. ఆయన కాలేజీ జీవితం వితంతు వివాహాలను ప్రోత్సహించటంలో సరిపోయింది. ఈ వ్యాపకాల మూలంగా గోపాలంగారు పరీక్షలు తప్పకపోయినా తెచ్చుకోదగినంత మంచి మార్కులు తెచ్చుకోలేకపోయాడు.

బియ్యే పూర్తికాగానే గోపాలంగారు "లా" చదవటానికి మద్రాసు వచ్చాడు. మద్రాసు మహానగరంలో పడి ఇతర జాతులవారితో సంపర్కంకలిగి, ఉన్నత సంస్కారమూ హెచ్చు సంపాదనా గలవారి పరిచయం ఏర్పడ్డాక జీవితంలో వితంతు వివాహాలకన్నా చాలా ముఖ్యమైన విషయా లింకా ఉన్నట్టు ఆయనకు తోచింది.

మద్రాసు వాతావరణంలో ఆయన నేర్చుకున్న కొత్త సాంఘిక సత్యాలేమీ లేవు గాని, ఆయనకు వ్యక్తి స్వేచ్ఛను గురించీ, నీతిని గురించీ కొత్త దృక్పథం అలవడింది. ప్రజలు జీవితాన్ని ఏ మాత్రమూ ఆనందించలేకపోవటానికి ప్రధాన కారణాలు వారి మనస్సులు శృంఖలాబద్ధమై ఉండటమే. సమర్తాడిన పిల్లలకు పెళ్ళిళ్ళు చేస్తే కొంప ఏం మునిగిపోతుంది? రంకుతనాలను గురించి రాద్ధాంతాలను చేస్తా రెందుకు? మగవాళ్ళకు లేని పవిత్రత ఆడదాని కెందుకూ? పురుషులకి నిజంగా పాతివ్రత్యంలో విశ్వాసం ఉంటే ఇతరుల భార్యలతోనూ, సానులతోనూ ఎందుకు పోతారు? చూడగా చూడగా గోపాలంగారికి "నీతి" అన్నది ఆడదాన్ని చిత్రహింస చేయటానికి మగవాడు సృష్టించిన నరకం లాగ కనిపించింది?

"అవినీతివల్ల సుఖరోగాలు వ్యాపిస్తాయి! కన్యలకూ, వితంతువులకూ గర్భాలు కలుగుతాయి" అని గోపాలంగారి మిత్రులు కొందరు వాదించారు.

"అదంతా బొల్లి కబుర్లు! మొగుడు పెళ్ళానికి తన రోగాలు తగిలిస్తే

ఎవరూ దాన్ని గురించి చెప్పుకోరు! ఏ భోగం మనిషో మగవాడికి రోగాలు తగిలిస్తే అవినీతివల్ల కలిగిందంటారు! నీతిగా రోగాలు వ్యాప్తి కానట్టు? ఇక కడుపుల మాటకొస్తే మొగుడున్న ఆడది పొరుగింటి వాడికి పిల్లల్ని కనటం ధర్మమే గాని, శరీర సుఖం కోసం అలమటించే వితంతువుకు గర్భం రాకూడ దేం?"

వాదిస్తున్న కొద్దీ గోపాలంగారికి తన బలమూ దానితో బాటు ఈ సమస్య యొక్క ప్రాముఖ్యం పెరుగుతున్నట్లు తోచింది. ఈ రకం వాదనల మూలంగా గోపాలంగారికి శత్రుకూటాలు ఏర్పడ్డారు. ఒక "పెద్దమనిషి" తనను గురించి దుష్ప్రచారం సాగిస్తున్నాడనీ, తనకు పెళ్ళయితే భార్యను అందరి దగ్గరికీ పంపుతాడు కాబోలని అంటున్నాడనీ తెలిసి గోపాలంగారు చలించ లేదు గాని, క్షుద్ర బుద్ధి గలవాళ్ళు తనమీద ఇటువంటి ప్రచారం ప్రారంభించారంటే తాను చెప్పే దానిలో బలమైన సత్యం ఏదో వుండాలని ఆయనకు విశ్వాసం కలిగింది.

లా చదువుతున్నప్పుడే గోపాలంగారికి తన కాబోయే భార్యతో పరిచయ మయింది అమె అప్పుడు క్వీన్ మేరీస్‌లో ఇంటర్ జూనియర్ చదువుతోంది. ఆమె కూడా గోపాలంగారి లాగే ధనికుల బిడ్డ. కాని ఇద్దరికి తేడా ఏమిటంటే ఆమె పూర్వీకులు ఉద్యోగాలు చేసి, పెద్ద పదవులలో వుండి డబ్బు గడించిన వారు. గోపాలంగారి పూర్వీకులలాగే అగ్రహారీకులు కారు. సంప్రదాయాన్నిబట్టి తన సంస్కృతికన్న తన భార్యది ఉన్నతమైనదని గోపాలం గ్రహించారు. గోపాలంగారు సత్యాన్వేషణాసక్తితో తెలుసుకున్న విషయాలు ఆమెకు సంప్రదాయసిద్ధంగా తెలిసినట్టు కనపడ్డాయి. ఒకసారి గోపాలంగారు పెళ్ళికి ముందే, నీతిని గురించి తనకు గల ఉద్దేశాలు తన కాబోయే భార్యకు చెప్పబోతే ఆమె వేళాకోళంగా నవ్వి, "ఈ 1924 లో కూడా ఇటువంటి విషయాలు ఎవరైనా సీరియస్‌గా చర్చిస్తారా చెప్పండి!" అన్నది. ఆ తరువాత ఆయన ఎప్పుడూ వాటి ప్రసక్తి తీసుకురాలేదు.

ఆ మరుసటి ఏడు వివాహమయినాక గోపాలంగారు తన భార్యను గురించి అతి విచిత్రమైన విషయం తెలుసుకున్నాడు. ఆమెకు సత్యాన్వేషణాసక్తి కొంచెమైనా లేదు. ఒక స్థాయికి తగ్గకుండా జీవితం గడుపుతూ, తనకన్న తక్కువగా జీవించేవారిని మనుషులకింద జమకట్టకపోవడమూ, తనకన్న బాగా జీవించేవారిని గురించి అసూయ పడటమూ తప్ప ఆమెకు మరొక జీవితాశయం వున్నట్టు కనపడలేదు. ఆమెలో గల ఈ లక్షణాన్ని సంస్కరించటానికి గోపాలంగారు ఎట్టి యత్నమూ చెయ్యలేదు. అది చాలా మేలయింది. లేనిపక్షంలో వారి మధ్య

ఉన్న గోడ విరిగి ఎవరో ఒకరిమీద పడి విచ్ఛిత్తి కలిగించి వుండేది. ఆ గోడ అక్కడ లేనట్టు నటించడం నేర్చుకుని గోపాలంగారు చాలా వివేకం ప్రదర్శించారు. గోపాలంగారు ఆత్మవంచనలేకుండా భార్యకు చాలా స్వాతంత్ర్యమిచ్చారు. ఆమె దాన్ని ఎట్లా ఉపయోగిస్తున్నదన్న విషయం కూడా ఆయన పట్టించుకో లేదు. కిట్టనివాళ్ళు ఆమె మీద అపవాదులు కొన్ని సృష్టించారు కాని, గోపాలం గారి భార్య వస్తుతహ భావనాశక్తి కలది కాదు. తన భర్తను గాని, మరొకరిని గాని "ప్రేమించే"టంత ఆత్మత్యాగమూ, తన ఆధ్యాత్మిక దార్ఢ్యమూ ఆమెలో వున్నట్టు సాక్ష్యం ఆవగింజంత కూడా లేదు.

గోపాలంగారికి సరోజినీ, ఉదయకుమార్ – ఇద్దరే సంతానం. సరోజిని చాలావరకు తండ్రి వంటిదే. ఉదయకుమార్ పూర్తిగా తల్లి పోలిక. వాణ్ని చూసి ఒక్కొక్కసారి, నాకేదైనా అర్థమవుతుందిగాని వీడు మాత్రం అర్థంకాడు" అనుకునేవాడు.

అప్రెంటిస్ పూర్తి చేసి గోపాలంగారు ప్రాక్టీసు ప్రారంభించాక ఆయనకు జీవితం గురించి ఉండిన అభిప్రాయాలు కొన్ని మారాయి. విద్యార్థిగా వుంటూ సహించలేకపోయిన ఆచార వ్యవహారాలు కొన్నింటిని ఆయన సహించటం నేర్చుకున్నాడు. సంఘంలోని కుళ్ళు ప్రచారంతో తొలిగేది కాదన్న వాస్తవం ఆయనకు తెలిసివచ్చింది. అదీగాక, ఈ కుళ్ళు కేవలం మనస్సులనే ఆశ్రయించి వుందా అన్న అనుమానం కూడా ఆయనకు కలిగింది. ఇప్పటికీ ఆయనలో సత్యాన్వేషణాసక్తి వున్నప్పటికీ అది మునుపటిలాగా ప్రజ్వలించటం లేదు. నివురు కప్పిన నిప్పులాగా వుంది. అదీగాక అప్పుడప్పుడూ అరాచకంగా ప్రవర్తిస్తోంది.

కొంత కాలం క్రితం ఆయన కొక జ్యోతిష్కుడు కనిపించాడు. ఆ జ్యోతిష్కుడు తటస్థపడినదాకా గోపాలంగారు జోస్యాన్ని తీవ్రంగా ఖండించేవాడు; కాని ఒక్కసారిగా గోపాలంగారి అభిప్రాయాలు వేళ్ళతో సహా ఊడి వచ్చాయి. ఈ జ్యోతిష్కుడు ఆయన చక్రం వేసి బ్రహ్మరుద్రాదులకు కూడా తెలియదనుకున్న అంశాలు రెండు మూడు చెప్పాడు. ఈ విషయం మరొక లాయరు మిత్రుడితో అంటే, ఆయన నాడీ గ్రంథాలను గురించీ, గంటలతరబడి చెప్పాడు.

ఇదే విధంగా ఇంకో సందర్భంలో చచ్చినవాళ్ళు పూర్తిగా చావరనీ, వారు వేరే లోకంలో వుండి సోదిలోకి వస్తారనీ గోపాలంగారికి నిదర్శనం దొరికింది. ఆయనతో అనేక మంది స్పిరిచువాలిజం గురించి అంతులేని కథలు చెప్పారు.

ఇవన్నీ వింటున్న కొద్దీ గోపాలంగారి భావాలు పునాదితో సహా కదులుతున్నట్లయింది.

"కొన్ని విశ్వాసాలు మూఢ విశ్వాసా లనుకోవటమే మూఢ విశ్వాసమైతే?" అనుకున్నాడు గోపాలంగారు. ఈ ఆలోచన ఆయనకు బాధ కలిగించింది. సత్యాన్వేషకి మనః క్లేషం కలుగుతుందనే విషయం ఆయన అనుభవంలోదే. కాని ఈ విధంగా "సత్యాన్వేషి గానుగెద్దు లాగా కొన్ని ఏళ్ళ తర్వాత ప్రారంభించిన చోటికే వస్తే అభివృద్ధి ఎక్కడ?" గోపాలంగారి బుర్ర కొంతకాలంగా అయోమయంలో పడివున్నది. ఆచరణలేని సత్యాన్వేషణ అయోమయంలో పడక తప్పదు. ఈ సంగతి గోపాలంగారికి స్పష్టంగా తెలీదు.

3

కోర్టుకు వేళవుతోంది. గోపాలంగారు అప్పుడే ఆఫీసు గదిలో నుంచి బయటికి వచ్చి, వరండా మెట్లెక్కి గబ గబా వస్తున్న కుమార్తెను చూసి ఆగారు.

"నాన్నా, నాన్నా! పని చేస్తానని కుర్రా డొకడు వచ్చాడు. కుక్కను చూడటానికి పెట్టుకుందామా?" అన్నది సరోజిని.

"కావాలంటే మీ అమ్మతో చెప్పి పెట్టుకోమ్మా! ఏడీ వాడు?" అన్నాడు గోపాలంగారు.

ఇంతలోనే కుక్కతో సహా రంగడు వచ్చాడు.

"ఏంరా, అబ్బాయ్! పని చేస్తావా? ఏం పని చేస్తావ్?"

"ఏదైనా చేస్తానండి. గొడ్లకి మేతేస్తాను, కసువూడుస్తాను."

గోపాలంగారు నవ్వారు.

"మా ఇంట్లో మేం తప్ప వేరే గొడ్లు లేవు. చూడు! నీకు కుక్కలంటే ఇష్టమేనా?"

"ఇష్టమేనండి." అన్నాడు రంగడు విశాలంగా నవ్వుతూ.

"జీతం ఏం తీసుకుంటావు? అన్నంపెట్టి ఇంట్లో ఉంచుకుంటే ఉంటావా? మీ ఇల్లెక్కడ?"

రంగడికి ఊరూ, అయినవాళ్ళూ లేరని సరోజిని చెప్పింది.

"మీ ఇష్టం, ఏమిచ్చినా సరే!" అన్నాడు రంగడు.

ఆ రోజే వాడు గోపాలంగారింట్లో నౌకరీకి కుదిరాడు. ఇటువంటి నౌకరీ వాడు కలలో కూడా ఊహించలేదు. వాడికేమీ పని లేదు. వాడు వంట ఇంట్లోకి కూడా పోవచ్చు. కూరలు తరగొచ్చు. వంటలక్క రామమ్మ వాణ్ణి నెయ్యి కరగబెట్టమన్నది. అయ్యగారికి వడ్డించమన్నది. కాని, తీరా వడ్డించటానికి

వెళ్ళేసరికి సరోజిని వాణ్ని కోప్పడి, "రంగడూ! నువ్వు స్నానాలగదిలోకిపోయి వెంటనే స్నానంచేసి రా!" అని శాసించింది. వాడి వెంట స్నానాల గదికి పోయి వేడినీళ్ళూ, సబ్బూ చూపించింది.

రంగడు వాడి జన్మలో సబ్బెరగడు. అది పెట్టి తల దగ్గిర నుంచీ కడుక్కుంటే వాడికి మురికి వదలినట్టుండటానికి బదులు వొంటికంతా సబ్బు పట్టుకున్నట్టున్నది. అయితే సబ్బు వాసన మటుకు వాడికి బాగానే వుంది. స్నానం చేసినాక సరోజిని రంగడికి తన తమ్ముడి పాత లాగూ చొక్కా ఇచ్చింది. అవి వేసుకోవటానికి రంగడు చాలా సిగ్గుపడ్డాడు. కాని ఇదంతా కల అనే భావం వాణ్ని వెన్నాడుతూనే వుంది.

ఉదయకుమార్ తండ్రితోబాటు భోజనం చేసి స్కూలుకు వెళ్ళాడు. సరోజిని మాత్రం ఒక్కతే ఆఖరుకు భోంచేసింది. ఆమె రంగడిచేతనే వడ్డించు కున్నది. వాడికి వడ్డన చేతకాలేదు కాని వాడికి అన్నీ నేర్పటం సరోజినికి సరదాగా ఉన్నది.

సరోజిని స్కూలుఫైనలు పాసయి ఇక చదవక్కర్లేదని చెప్పేసింది. ఇంగ్లీషు నవలలూ, తెలుగు పత్రికలూ చదవటమూ, రేడియో వినటమూ, సినిమాలు చూడటమూ, కుక్కను ఆడించటమూ తప్ప ఆమెకు చెప్పుకోదగ్గ పని ఏమీ లేదు. ఇప్పుడు రంగడు దొరికాడు; వాడికి గార్డియన్‌గా ఉండి వాడి కన్నీ నేర్పటం సరోజినికి మంచి వ్యాపకంగా కనపడింది.

అందరూ అన్నాలు తిన్నాక రంగణ్ని అన్నానికి రమ్మన్నది. రంగడికి ప్రాణం పిచపిచ లాడుతున్నది.

"నా కిప్పు డాకలిగా లేదండి. తరువాత తింటాలెండి." అన్నాడు రంగడు.

రామమ్మ వాణ్ని వొత్తిడి చెయ్యలేదు. తనకు ఆకలి లేదనీ, అన్నంతినే అలవాటు లేదనీ ఇతరులకు తెలియటంలో గల అపాయం రంగడికి తెలుసు. ఈ విషయం రహస్యంగా ఉంచటం ఎట్లాగా అని వాడు ఆలోచిస్తూనే ఉన్నాడు.

వంటావిడ అన్నం తిని, "రంగడూ! నేను కాస్సేపు నడుం వాలుస్తాను గాని నువ్వు పెట్టుకు తిన్న తరువాత గిన్నెలన్నీ పక్క గదిలో కుళాయి దగ్గర పెట్టేసి వంటిల్లు బాగుచేసి పో!" అన్నది.

"సరేనమ్మా!" అన్నాడు రంగడు. ఆ పూటకు గండం తప్పింది.

ఆ సాయంకాలం సరోజిని రంగణ్ని సినిమాకు వెంట పెట్టుకెళ్ళింది. వా డెన్నడూ సినిమా చూడలేదని తెలిసి సరోజిని పొందిన ఆనందం ఇంతా అంతా కాదు. సినిమా చూసినంతసేపూ ఆ అమ్మాయికి, తానే మొదటిసారి

సినిమా చూస్తున్నట్టుగా ఉంది. రంగడు పొందుతున్న ఆనందమంతా తానూ పొందుతున్నట్లనిపించింది.

అంతా అయాక రంగడు "అంతా మాయ!" అన్నాడు.

"ఏముటనుకున్నావు మరి?" అన్నది సరోజిని.

4

రంగడు అన్నం తినటంలేదని రామమ్మకు రెండోరోజు అనుమానం కలిగింది. మూడోరోజు ఈ విషయం ఆవిడ రూఢి చేసుకున్నది. ఆమె నిలదీసి అడిగేసరికి రంగడు తప్పుచేసినవాడల్లే ఒప్పుకున్నాడు.

"మీకు పుణ్యం వుంటుంది. ఈ మాట ఎవరితోనూ చెప్పకండి. నన్ను నిష్కారణంగా పంపేస్తారు. నాకు ఆకలెయ్యదు. నే నెప్పుడూ అన్నం తినలేదు" అన్నాడు రంగడు.

"ఓరి నీ దుంపతెగ! అదేమన్నా జబ్బేమోరా! అయ్యగారితో చెబితే మందేయిస్తారు." అన్నది రామమ్మ.

అయ్యగారితో చెప్పటమనేసరికి రంగడు కంపించాడు. తన కాయింటితో రుణం చెల్లిందనిపించింది. సరోజినీ, కుక్కపిల్లా తన కప్పుడే దూరమైనట్టే అనిపించి వాడికి ఏడుపొచ్చింది.

వాడి స్థితి గమనించి వంటావిడ వాడి రహస్యం దాచిపెడతానని మాట ఇచ్చింది. రంగడి ప్రాణం కుదుటబడింది. వాడికి రోజులు హాయిగా గడిచిపో సాగాయి.

నెలాఖరికి గోపాలంగారు రంగడి చేతిలో రెండు రూపాయలు పెట్ట బోయాడు.

"మీ దగ్గిరే ఉంచండి. నే నెక్కడ దాచను?" అన్నాడు రంగడు. వాడికి గల అవసరాలు గడిచిపోతూనే వున్నై.

ఒకనాటి మధ్యాన్నం ఉదయకుమార్ బజారునుంచి కొంత మిఠాయి తెచ్చాడు. ఆరోజు ఆదివారం. అతను ఆరోజు కొందరు స్నేహితులను కాఫీకి పిలిచాడు. వాళ్ళకోసం మంచి మిఠాయి తెచ్చి మేడమీద హాలులో బల్లమీద పెట్టాడు. మరి కాస్సేపటికి అతిథులు వచ్చారు. వెనక వరండాలో బల్లలు వేయించి, రంగణ్ని పిలిచి, "ఒరే మేడమీద హాలులో బల్లమీద మిఠాయిపొట్లం పెట్టాను, తీసుకొచ్చి బల్లమీద పెట్టు. తరువాత రామమ్మ ఉప్మా ప్లేట్లిస్తుంది. అవి పట్టుకురా! లోటాలతో మంచినీళ్ళు పెట్టు. అన్నట్టు సరోజిని డ్రెస్సు చేసుకోవటం పూర్తి చేసి వేగిరం రమ్మను. పో!" అన్నాడు ఉదయకుమార్.

మిగిలినవన్నీ ఎల్లా ఉన్నా అడుగులోనే హంసపాదయింది. తెచ్చిన మిఠాయి అయిదు ప్లేట్లకే సరిపోయింది.

"నాకు తీపి సరుకంటే పరమ అసహ్యం!" అని ముఖం చిట్లిస్తూ సరోజిని ప్రకటించి గండం గడపజేసింది. అప్పటికీ ఉదయకుమార్ స్నేహితులు ఆమె చేత తమ మిఠాయిలో సగం సగం తినిపించారు. సరోజిని "బలవంతాన" ఆ ముక్కలు దిగమింగింది.

కాని ఈ ఘటన ఇంతటితో పోలేదు. తన స్నేహితులు వెళ్ళిపోయాక ఉదయకుమార్ పంచాయితీ చేశాడు. అతనికి అసలే రంగడిమీద ఏదో గుర్రుగా వుంది. తాను ఎంచి ఆరుగురికి తెచ్చిన మిఠాయి ఒకరికి ఎందుకు తక్కువ కావలసివచ్చింది? రంగడు దొంగతనం చెయ్యకపోతే మరెవరు చేసి వుంటారు?

ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం లేకపోయినా సరోజిని వాణ్ణి వెనక వేసుకుని వచ్చి మాట్లాడింది. "రంగడు ఈ రెండు నెలలపై చిల్లరకాలంలో కావలిస్తే ఎంతో డబ్బు దొంగతనం చెయ్యగలిగివుండి కూడా కానీ ముట్టలేదు. వాడి దగ్గిర దొంగ బుద్ధి ఏ కోశానా లేదు. ఏదో పొరపాటు జరిగివుంటుంది."

ఈ వాదన ఉదయకుమార్‌కు మరీ కోపం తెప్పించింది.

"రంగడి తరపున నువ్వెందుకు మాట్లాడుతావు? వాడు దొంగతనంగా మిఠాయి తిన్నదీ లేనిదీ తేల్చడం నీ డ్యూటీ గాని, వాణ్ని సమర్థించితే రేపు మరో దొంగతనం చెయ్యటానికి వాణ్ని ప్రోత్సహించట మవుతుంది. అసలీ యింట్లో వాడికి అలుసిచ్చిందే నువు! వాణ్ని తెచ్చిపెట్టిందే నువు! వాణ్ని వెంటనే పంపించి వెయ్యాలిసిందే. నాన్నతో మాట్లాడుతాను" అన్నాడు ఉదయ కుమార్.

సరోజిని తమ్ముణ్ని బతిమాలింది.

"మిఠాయి తిన్నానని వాణ్ని ఒప్పుకోమను" అన్నాడు తమ్ముడు.

సరోజిని చాటుగా రంగడితో, "నాతో నిజం చెప్పు, మిఠాయి తిన్నావా ఏమిటి? తింటే నిజం చెప్పెయ్యి, నిన్నెవరూ ఏమీ అనరులే" అని బుజ్జగించింది.

తాను తినలేదంటే తినలేదన్నాడు రంగడు.

'పంచాయతీ ఆ రాత్రి గోపాలంగారిదాక వెళ్ళింది. సాధారణంగా ఈ ఇంట్లో ఇటువంటి పంచాయతీలు ఎప్పుడోగాని జరగవు. ఒకవేళ జరిగితే అసలు కారణంకన్న, ఇంట్లో ఉండే వ్యక్తుల మధ్య ఉండే వ్యత్యాసాలు ఎక్కువ ప్రధానంగా వుంటాయి. అందుచేత గోపాలంగారు తీర్పు చెప్పేటప్పుడు తన యిష్టులకు

అన్యాయం చేసేవాడు; తనకు కొంచెమైనా అర్థంకాని భార్యనూ, కొడుకునూ వెనకవేసుకువచ్చేవాడు. సరోజినికీ, వంటలక్కకూ, ఇతర పనివాళ్ళకూ ప్రతికూలంగా మాట్లాడేవాడు – వాళ్ళు తనను అర్థం చేసుకోగలరని ఆయన నమ్మకం.

ఈసారి అంతా విని గోపాలంగారు "అవును, బాబు చెప్పింది నిజం. దొంగతనం జరిగినప్పుడు ఆరాతీయటం అవసరం. రంగడు మిఠాయి తిన్నాడని అనుమానం ఉన్నప్పుడు అది తేల్చటం రంగడికే మంచిది. వాడు దొంగ అన్న అనుమానంతో వాణ్ని ఎంతకాలం ఇంట్లో ఉంచుకోగల?" అన్నాడాయన.

"ముఖ్య విషయం మిఠాయి ఖరీదు కాదు నాన్నా! వాడికి మిఠాయి తినాలనివుంటే నేనే రోజూ తినిపిస్తా! దొంగతనం ఎందుకు చెయ్యాలా అని!" అన్నాడు ఉదయకుమార్. ఆ మాట వాడు అని తీరుతాడని గోపాలంగారికి తెలుసు. ఈ సూక్ష్మాలు తనకు తెలిసినట్టు మరెవరికీ తెలీవని వాడి అనుమానం?

సరోజిని లొంగలేదు.

"రంగడు దొంగతనం చేశాడని మా కెవరికీ అనుమానం లేదు–బాబుకి తప్ప. ఒకవేళ రంగడు మిఠాయి తినేవుంటే ఎట్లా రుజువు చేస్తాం? వాడి పొట్ట కోసి చూస్తామా? అప్పటికీ అడిగి చూశాను. ససేమిరా తినలేదన్నాడు ఇంకేం చెయ్యాలి?"

"చేసేదేమీ లేదు. వాణ్ని పంపించెయ్యాలి;" అన్నాడు ఉదయకుమార్.

"సరే అట్లాగే పంపించేస్తాం. ఈ రాత్రి ఎక్కడికి పోతాడూ? రేపు వుదయం పంపిద్దాం!" అన్నాడు గోపాలంగారు.

"అన్యాయం, నాన్నా!" అన్నది సరోజిని

"వాడు దొంగతనం చెయ్యలేదనేగా నీ ఉద్దేశం? అదే నిజమయితే వాడు దొంగతనం చేశాడనుకోవటంలోనే అన్యాయం వుంది. పంపించటంలో లేదు. వాడు దొంగ అనుకుంటూ ఇంట్లో ఉంచుకోవటం వాడికి అన్యాయం, మనం వాణ్ని ఉంచుకోవటానికి అర్హులం కాము గనక!"

తండ్రి ఈ విధంగా వాదించినప్పుడు సరోజినికి ఆయనలో వార్ధక్య లక్షణాలు కనపడేవి. కాని వాటిని సాధారణంగా క్షమిస్తూ వచ్చేది. ఈసారి క్షమించలేకపోయింది.

"ఇంతకన్నా హంబక్ నే నెక్కడా చూడలేదు." అన్నది సరోజిని. ఆమె కన్నీళ్ళు బలవంతాన ఆపుకుంటున్నదని గ్రహించి గోపాలంగారు ఆశ్చర్య పడ్డారు. రంగణ్ని పంపకుండా ఉంచేటందుకు ఏ విధానం అవలంబించాలా

అని తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్న గోపాలంగారికి రామమ్మ అనుకోని సహాయం చేసింది. ఆమె అన్నం పట్టుకొచ్చి వడ్డిస్తూ, "మీరు అనవసరంగా రాద్ధాంతం చేస్తున్నారు. రంగడు ఏమీ తినడు. వాడు అన్నమే తినడు" అన్నది.

"అంటే?" అన్నాడు గోపాలంగారు.

"వాడీ ఇంటికి వచ్చిన తర్వాత ఒక్క మెతుకు కూడా నోట్లో వేసుకో లేదు. వాడు కాళ్ళూ వేళ్ళూ పట్టుకుని బతిమాలితే ఈ విషయం రహస్యంగా ఉంచాను. వాడు మిఠాయి తింటున్నాడని అంటగట్టుతున్నారు; నేనేం చెప్పను?"

ఉదయకుమార్ తన పతనం గ్రహించి బింకంగా, "మిఠాయి తినేవాడికి అన్నం దేనికి?" అన్నాడు.

"తెలిసీ తెలీకుండా మాట్లాడకు బాబూ" అని కోప్పడింది రామమ్మ.

తనను ఓడించటానికి రామమ్మ ఇంత బ్రహ్మాస్త్రం – రంగడు అస లేమీ తినడన్నంత గొప్ప అబద్ధం – ప్రయోగిస్తుందా అని ఉదయకుమార్‌కు ఏడు పొచ్చింది.

"ఈ మాట నువ్వు నమ్ముతావా, నానా?" అనడిగాడు వాడు.

గోపాలంగారు వినిపించుకోలేదు. ఆయన బుర్రలో అనేక భావాలు మెరుపుల్లాగా వచ్చి పోతున్నాయి. రామమ్మ మాట అబద్ధమని ఆయనకు ఒక క్షణం కూడా అనిపించలేదు. మనుషులు తిండి లేకుండా ఉండటం సాధ్యమా! తిండి కోసమే అందరూ అడ్డమైన పాపాలు చేస్తూ, అనేక తాపత్రయాలకు లోనవుతూ, తిండి దొరకనప్పుడు మాడి చచ్చే ఈ ప్రపంచంలో తిండి అక్కర్లేకుండా బతకటానికి ఏం మహత్తు తోడ్పడాలి? రంగడు ఈ రెండున్నర మాసాల నుంచీ తిండి తినటం లేదనుకున్నా గొప్ప విషయమే కద! ఇంత దీర్ఘకాలం ఉపవాసం ఉండి మామూలుగా తిరిగిన వాళ్ళెవరైనా ఉన్నారా?.... తిండి తింటేకాని బతకలేమన్నది చిట్టచివరకు మూఢ విశ్వాసంగా తేలదు గద.... ఇన్నాళ్ళూ రంగడు తన ఇంట తిండికి గాక జీతానికి ఎందుకు పని చేసినట్టు? అటువంటి వాడికి మిఠాయి దొంగతనము అంటగట్టదమా? ఇంత సంస్కారం గల తన కుటుంబం సంస్కారంలేని రంగడికి చేసేది ఇదా?....రంగడికి సరోజిని అన్నా, కుక్క అన్నా, రామమ్మ అన్నా, తను అన్నా ఎంతో ప్రేమ. మనుషులను కట్టేసేది ప్రేమే గాని స్వార్థం కాదనటానికి ఇంతకంటె మంచి నిదర్శనం ఏం కావాలీ?

అకస్మాత్తుగా గోపాలంగారిబుద్ధి ఈ ఆలోచనలకు పెడదిరిగింది. ముందు రంగడి సంగతి శాస్త్రీయంగా రుజువు కావాలి. వాణ్ని డాక్టర్లచేత పరీక్ష చేయించాలి. ఇందువల్ల శాస్త్రానికి ఎంతో ఉపయోగం ఉండటమే గాక తాను తన జీవితం యావత్తూ కొత్త తత్వం అన్వేషించటానికి ధారపోయవచ్చు.

గోపాలంగారిలో సత్యాన్వేషణాసక్తి మళ్ళీ ప్రజ్వలించింది. ఆయనలో కొత్త చైతన్యం ప్రవేశించింది.

5

రంగడు విచారంగా ఉండటం చూసి సరోజిని వాణ్ని బుజ్జగిస్తూ, "రంగా నీ కేమిటి భయం? నువు తిండి తినవని నాతో ఎందుకు చెప్పలేదూ? నీ యీడు వాడు తిండి తినకుండా బతుకున్నాడంటే ఎంత గొప్ప! నీ పేరూ, ఫోటో పత్రికల్లో వేయిద్దాం. గొప్ప గొప్ప డాక్టర్లు వచ్చి నిన్ను పరీక్ష చేస్తారు! నీ వంటివాడు మరొకడు ప్రపంచంలో లేకపోవచ్చు తెలిసిందా?" అన్నది.

"వాళ్ళంతా నన్ను కాకులు పొడిచినట్టు పొడుస్తారు" అన్నాడు రంగడు బిక్క మొహంతో.

మెల్లిగా సరోజిని వాడికి ధైర్యం చెప్పింది. "నిన్ను ఎవరూ ఏమీ చెయ్యరు. నువ్వంటే అందరికీ గొప్పగా వుంటుంది డాక్టర్లు నిన్ను పరీక్షచేసిన తరువాత నీ పేరు పుస్తకాల్లో కూడా రాస్తారు. అవసరమైతే నిన్ను యూరపు కూడా తీసుకుపోతారు. ఎవరు చూశారు? నీ మూలంగా ఆకలిచావులు నివారణ కావచ్చు. మనుషుల్ని అనాదిగా పట్టి పీడించే ఒక బాధ శాశ్వతంగా పోవటానికి నువు సహాయపడవచ్చు."

సరోజిని మాటలు రంగడి కేమీ అర్థం కాలేదుగాని ఆమె గొంతు వాడికి ఉత్సాహమిచ్చింది. డాక్టర్లు పరీక్షించటానికి వాడు ఒప్పుకున్నాడు. అంతేగాక అర్ధరాత్రివేళ పారిపోదామని చేసుకున్న నిర్ణయాన్ని కూడా వాడు మార్చుకున్నాడు.

మార్చుకున్నందుకు వాడికి పశ్చాత్తాపం కలగలేదు. వాడొక పెద్ద ఆకర్షణ అయాడు. అందరూ వాణ్ని గురించి చెప్పుకునేవారే. అందరూ వాణ్ని వింతగా చూసి, ప్రశ్నలు వేసేవారే. ఎవరెవరో పెద్ద మనుషులు — గోపాలంగారింటికి ఎన్నడూ రానివారు కూడా — రావటం, రంగణ్ణి పిలిపించి వాడికేసి ఎగాదిగా చూడటం, కొంచెం అనుమానంగా కొంచెం ఆశ్చర్యంగా తలపైకి కిందికి ఆడించటం, రోజూ మేడమీద సాయంత్రం పూట చర్చలు-

"...చెప్పలేం, చూడండి! కప్పలు ఎండి ఒరుగై ఎన్నో ఏళ్ళు ఉండి కూడా తిరిగి నీరు తగలగానే బతికి చెంగున గంతేస్తాయట."

"అది పోనివ్వండి, కప్ప శీతలరక్త జంతువు. ఆహారం లేనప్పుడు అది చచ్చినట్టుంటుంది. పాముల్ని తీసుకోండి అవి ఉష్ణరక్త జంతువులై ఉండి

కూడా అతి దీర్ఘ కాలాలు ఆహారం తినకుండానే ఉంటాయట, అంతకన్న ముఖ్యమైనదేమంటే మామూలుగా తిరుగుతాయట!___"

"నా బుద్ధి! కేంతోస్తుందీ అంటే, హోమియోపతీలో చూశారూ, ఉపవాసం వల్ల ఉపశమనం గల ఔషధాలు కొన్ని ఉన్నాయి. అటువంటి శరీర తత్వాలు గలవారు తిండి లేకుండా ఎంత కాలమైనా ఉంటారు."

"పోనిస్తురూ, మనం చూస్తే నాగరికతలో పడి ప్రతిదీ విడ్డూరంగా చూస్తున్నాం. మా అత్తవారి ఊళ్ళో ఒకావిడ వుంది. అన్నం తిని పన్నెం డేళ్ళయిందిట. ఎవరూ చెప్పుకునేవారే లేరు. మన మిడిమిడి జ్ఞానానికన్నీ వింతలే!"

"ఓహో, చెప్పరేం? ఇంకా ఇటువంటి వాళ్ళున్నారన్న మాట! అయితే ఆవిణ్ని గురించికూడా పత్రికల్లో రాయించి, ఫోటో వేయించాలిసిందే! లోకోత్తర మైన విషయాలు కావుటండీ?"

ఊళ్లో ఉన్న డాక్టరు సుందరంగారు రంగణ్ని తన యింట్లో వారం రోజు లుంచుకొన్నాడు. సరోజిని కూడా తన వెంట ఉండే షరతుమీద రంగడు దీనికి సమ్మతించాడు. ఈ వారం రోజుల్లో రంగడు ఎప్పుడైనా కాసిని మంచి నీళ్ళు తప్ప ఇంకేమీ ముట్టలేదు. వాడి ముఖంలో ఏమీ మార్పు లేదు. డాక్టరు గారు ఆఖరురోజున వాడిచేత తవ్వటంపని రెండు మూడు గంటలు చేయించాడు. ఆ రోజు మంచినీళ్ళు ఎక్కువ తాగాడు రంగడు.

"నీ కెప్పుడైనా జబ్బు చేసిందిరా?" అని అడిగాడు డాక్టరు. రంగడు చెప్పలేకపోయినాడు. వాడి శరీరంమీద కురుపుల మచ్చలూ అవీ కనిపించలేదు. జలుబుచేసి తుమ్ములు వస్తాయా అంటే ఎప్పుడన్నా తుమ్ముతానని రంగడు ఒప్పుకున్నాడు.

మొత్తంమీద రంగడి ఆరోగ్యం మామూలు మనుషులకంటె మంచిదనీ, వాడికి కనబడేదానికంటె కొంచెం ఎక్కువ వయసు ఉండవచ్చుననీ, వాణ్ని పట్టణం తీసుకుపోయి జనరల్ ఆస్పత్రిలో పరీక్షిస్తే అమూల్యమైన విషయాలు తెలుస్తాయనీ డాక్టరుగారన్నారు. తాను చేసిన బుద్ధిపాటి పరీక్షలో తెలిసిన విషయాలు రిపోర్టు రాసి, పట్నంలో తా నెరిగిన పెద్ద డాక్టరుకు ఉత్తరంకూడా రాసి దాని నకలును, రిపోర్టుతో సహా గోపాలం కిచ్చాడాయన.

"ఇది బహుశా పట్నంలో కూడా తేలదు. ఏ అమెరికాకన్నా పంపవలసి రావచ్చు. ఇటువంటి కేసులు కొన్ని పరీక్షకు వచ్చాయి గాని అందులో చాలా భాగం మోసం. మిగిలినవికూడా అంత సంతృప్తికరమైనవికావు. నా ఉద్దేశంలో రంగడు నిర్దుష్టమైన కేసుగా కనిపిస్తుంది. వాడు తన రహస్యాన్ని దాచిపెట్టడమే దాఖలా." అన్నాడు డాక్టరు.

కొద్ది రోజుల్లోనే గోపాలంగారు రంగడితో పట్నానికి ప్రయాణం కట్టారు. సరోజిని కూడా వస్తేగాని వీల్లేదన్నాడు రంగడు. ముగ్గురూ కలిసే వెళ్ళారు. మంచి హోటల్లో మకాం పెట్టారు.

డాక్టరు వైకుంఠంగారు - డాక్టరు సుందరంగారి రిపోర్టు చదివారు. ఆయన గోపాలంగారితో శరీర ధర్మం గురించి అనేక వింత విషయాలు — శాస్త్రానికి అందనివి — చెప్పారు.

"ఒక్కొక్క మనస్థితిలో శరీరం విచిత్రమైన శక్తులు ప్రదర్శిస్తుంది. నా చిన్నతనంలో దయ్యం పట్టిన ఆడమనిషిని చూశాను, మూడు నెలలపాటు ఆవిడ పచ్చి మంచినీళ్లు కూడా తాగలేదు. కాని ఆ స్థితిలో ఆమె కోతులకన్నా వేగంగా చెట్లెక్కేది. పదిహేనుమంది మనుషులు కదిలించలేని రోలు ఎత్తి అంతదూరం పారేసింది....హిప్నోటిజం తీసుకోండి. హిప్నొటైజ్ చేసిన మనిషి శరీరం శరీర ధర్మాలను పాటించదు. కాలిస్తే బొబ్బ కూడా ఎక్కదు. ఆశరీరం పాటించే వాస్తవం ఆ మనిషి బుద్ధిలోనే ఉంటుంది. హిప్నొటైజ్ అయిన మనిషి తాను మంచు కొండలమీద ఉన్నాననుకుని నడి వేసవిలో కూడా వొణికి పోగలడు!....ఈ విధంగా ఆయన మాట్లాడుకుంటూ వెళ్ళాడు.

మిస్టిసిజం అందరికి రుచిస్తుంది. పరిశోధనల ద్వారా రుజువైన శాస్త్ర విషయాలనే మిస్టరీలాగా చెబితే జనం మరింత ఆసక్తిగా వింటారు. శాస్త్ర పరిజ్ఞానం సాధించిన గొప్ప విషయాలకంటె, శాస్త్రానికి అతీతంగా ఉన్నట్టు చెప్పబడే విషయాలు జనాన్ని ఎక్కువగా ఆకర్షిస్తాయి. వైకుంఠంగారు చెప్పే విషయాలను గోపాలంగారు ఎంతో ఆసక్తితో వింటూ తానేవో కొత్త సత్యాలను తెలుసుకుంటున్నా ననుకుంటున్నాడు.

త్వరలోనే రంగడి పరీక్షకు కార్యక్రమం తయారయింది....బ్లడ్ టెస్ట్, స్టమక్ పంపు, ఎలెక్ట్రోకారియోగ్రాఫ్, ఎక్స్‌రే, వగైరా వగైరా....

ఈ పరీక్ష ప్రారంభమయ్యేలోగా ప్రెస్‌వాళ్ళ ఇంటర్‌వ్యూలు, అదివరకు ప్రశ్నించేవాళ్ళకి వీళ్ళకు తేడా తెలుసుకున్నాడు రంగడు. తాను దొంగ అన్నట్టూ, అబద్ధాలాడుతున్నట్టూ చూశారు. వీళ్ళు రకరకాల ప్రశ్నలువేసి తాను రహస్యంగా ఏవేవో తింటున్నట్టు ఒప్పించాలని ప్రయత్నించారు. వాళ్ళతో వాడికి మాట్లాడ బుద్ధి పుట్టలేదు.

కాని వాడి అసలు బాధలు ఆస్పత్రిలో చేరాక ప్రారంభమయ్యాయి. ఆస్పత్రి వాతావరణానికే వాడు బెదిరాడు. ఆస్పత్రిలో వాడి వెంట సరోజిని ఉండటానికి అనుమతి రాలేదు. ఒక్క రోజు గడిచేలోపుగానే వాడికి మతి

పోయింది, తాగనంటున్న కొద్దీ ఆస్పత్రివాళ్ళు వాడిచేతి నాలుగు ఔన్సులు పాలు తాగించారు. వెంటనే వాడు దాన్ని వాంతి చేసుకున్నాడు. ఆ రాత్రికల్లా రంగడు నీరసపడ్డాడు. మర్నాడు వాడి తూకం తగ్గి ఉన్నది. డాక్టర్లు తమలో తాము కూడబలుక్కున్నారు. తెలుగు రాని ఒక డాక్టరు వాడి దగ్గిరికి వచ్చి అరిచాడు- పాలు తాగనన్నప్పుడు కూడా ఇట్లాగే అరిచాడు. పక్కనున్న యువకుడు ఈ అరుపులను తర్జుమా చేశాడు.

"నిజం చెప్పు! నువు రోజూ తిండి తింటావా లేదా?"

"తింటానండి!" అన్నాడు రంగడు. వాడిచేత ఆ మాట అనిపించాలనే దేమిటో ఊహించటం కష్టం.

అందరూ తెల్లబోయారు. మరు క్షణంలోనే అగ్ని పర్వతం పగిలింది. రంగడిమీద ప్రశ్నల పర్షం రాళ్ళ వర్షంగా కురిసింది. వాడు అన్నం తినటం లేదన్నది అబద్ధమేనా? ఇంత బొట్టికాయ వెధవ ఇంత మందిని ఇంత కాలం మోసం చేశాడా? ఎట్లా చేశాడు? డాక్టరు సుందరంగారు పరీక్షించినప్పుడు వాడికి రహస్యంగా ఆహార మిచ్చిన దెవరు? ఇంకెవరో సహాయం చెయ్యకపోతే ఇంత మోసం వాడి ఒక్కడివల్లా కాదు!

రంగడు శోకాలు పెట్టాడు.

"నన్ను పోనివ్వండి. ఇంటికి పంపెయ్యండి. నేను రోజూ అన్నం తింటాను, రోజూ అన్నం తింటాను, రోజూ తింటాను!" అన్నాడు వాడు....

రంగడు తిరిగి వచ్చెయ్యటం చూసి గోపాలంగారు నిర్ఘాంతపోయారు. జరిగినదంతా విని ఆయనకు పట్టరాని ఆగ్రహం వచ్చింది.

"వెధవా! నా కెంత అప్రతిష్ట తెచ్చావ్? వాళ్ళతో అబద్ధ మెందుకు చెప్పావ్? – ఈ అవమానం ఎట్లా భరించటం? ఎందుకు చేశా వీ పని?– నేనూ, ఆ ఆస్పత్రిలో డాక్టర్లు గొప్ప సత్యాన్ని కనుక్కోవటానికి ప్రయత్నిస్తున్నామనే జ్ఞానం నీకు లేదా? ఈ విషయంలో నీకు బాధ్యత ఉందని తెలియదా?" అని గోపాలంగారు చిందులు తొక్కాడు. రంగడు నోరు మూసుకుని మాట్లాడలేదు.

ఇది ఇంతటితో పోలేదు. ఆసక్తిగల రిపోర్టరొకడు ఆస్పత్రికి టెలిఫోన్ చేసి, రంగడు వెళ్ళిపోయాడనీ, వాడు అన్నం తింటున్నానని ఒప్పుకున్నాడనీ తెలుసుకున్నాడు. ఆ సాయంత్రం పత్రికల్లోనే "గొప్ప మోసం" అనే శీర్షికతో రంగణ్ణి గురించి అయిదారు పంక్తులు పడింది.

"ఈ ఘోరం నేను యావజ్జీవం భరించలేను. రేపు మళ్ళీ నిన్ను ఆస్పత్రికి పంపిస్తాను! ఇది నీ సమస్య కాదు, నాది" అన్నాడు గోపాలంగారు.

ఆ రాత్రి సరోజినికి సరిగా నిద్ర పట్టలేదు. రంగడు చేసిన పని గురించి ఆమె ఇంతవరకూ ఏ నిర్ణయానికీ రాలేదు. ఒక రాత్రివేళ మగత నిద్రలో ఆమెకు ఆ హోటల్ గది మూల నుండి సన్నని ఏడుపు వినిపించి తుళ్ళిపడి లేచింది. రంగడు తన పక్కమీద చుట్టచుట్టి పడుకుని వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తు న్నాడు. సరోజినికి వాణ్ణి చూస్తే ఎక్కడలేని జాలీ తన్నుకొచ్చింది. ఆమె లేచి వెళ్ళి వాడి పక్కనే పడుకుని వాణ్ని దగ్గిరికి లాక్కుని కళ్ళు తుడిచింది. క్రమంగా వాడి ఎక్కులు తగ్గిపోయాయి. కొద్దిసేపట్లో వాడు నిద్రపోయినాడు. సరోజిని కూడా నిద్రపోయింది.

గోపాలంగారు నిద్ర లేసేసరికి ఆరున్నర కావస్తున్నది. ఆయన సరోజినిని లేపి, "రంగ డెక్కడమ్మా?" అని అడిగాడు.

సరోజిని నిద్ర మత్తుగా "ఎక్కడో ఉంటాడు, నాన్నా" అన్నది. కాని రంగడు తప్పించుకు పోయినాడు. ఇంకా అయిదు గంటలు కాకమునుపే వాడు మేడ దిగి ఎటో వెళ్ళిపోయినట్టు తెలిసింది.

పోలీసులకు రిపోర్టిచ్చి వాణ్ని వెతికించాలని గోపాలంగారికి క్షణంపాటు అలోచన వచ్చింది గాని, ఆ ఆలోచనను ఆచరణలో పెట్టే శక్తి ఆయనకు లేకపోయింది. ఆ ఉదయం ఎక్స్‌ప్రెస్‌కే తండ్రి కూతుళ్లు స్వగ్రామానికి తిరిగి వచ్చేశారు.

రంగడిమీద కోపమంతా పోయినాక గోపాలంగారు మిగిలిన చింత ఏమంటే, రంగడు మూడు నెలలపాటూ తమకు చాకిరి చేసి దమ్మిడీ జీతంగాని, పిడికెడు అన్నం గాని తీసుకోకుండా వెళ్ళిపోయాడని!

[ముద్రణ : 1954, కథాసాగరం (2) తొలి కూర్పు
ఆదర్శ గ్రంథ మండలి, విజయవాడ.]